

Matej Šekli

Filozofska fakulteta, Ljubljana

UDK 811.163.6'367.625:81'342.8

Oblikotvorje in jakostni naglas glagola v knjižni slovenščini¹

V prispevku sta s sinhronega vidika prikazana oblikotvorje in jakostni naglas glagola v knjižni slovenščini, in sicer po posameznih glagolskih vrstah in razredih. Obravnavane so oblikotvorne posebnosti posameznih nedoločniških in sedanjiških glagolskih oblik, jakostni naglasni tipi ter podani najznačilnejši zgledi. V podčrtnih opombah je dodana kratka diahrona naglasoslovna interpretacija, podani so tonemski naglasni tipi in njihova praslovanska izhodišča.

The paper deals with morphology and dynamic stress in the verb in Standard Slovene from a synchronic point of view in relation to specific types and classes of verbs. Specific morphological aspects of individual infinitive and present verb forms and dynamic stress types are discussed, and typical examples given. A short diachronic interpretation of stress is given in footnotes, including tonemic stress types and their Proto-Slavic origins.

1 Uvod

1.1 Oblikotvorje

Oblikovno se slovanski glagol tradicionalno deli na glagolske vrste in razrede glede na nedoločniško in sedanjiško osnovo. Ta delitev je v slavistiki uveljavljena tako rekoč od njenih znanstvenih začetkov, in sicer po nedoločniški osnovi v slovanski filologiji (Dobrowsky ²1819: 92–93; Miklosich ¹1875: 420–421, ²1876: 97–98) in po sedanjiški osnovi v (slovanskem) primerjalnem jezikoslovju (Schleicher 1852: 285–286, 345–346; ²1866: 790; Leskien ⁶1922: 121–122, 138–139) (Nahtigal ²1952: 84–85).² V opisnih slovnica knjižne slovenščine je ta delitev prisotna do *Slovenske slovnice* 1956 (Bajec-Kolarič-Rupel 1956: 179–202, 1968: 213–234),³ medtem ko je od *Slovenske slovnice* Jožeta Toporišiča iz leta 1976 delitev na nedoločniške in sedanjiške razrede nekoliko prilagojena slovenskemu jeziku (Toporišič ⁴2000: 362–364, 370–373). Oblikovna delitev slovenskega glagola v pričujočem pisanju upošteva tradicionalno delitev.

1 Besedilo je bilo pripravljeno z vnašalnim sistemom ZRCola (<http://ZRCola.zrc-sazu.si>), ki ga je na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU v Ljubljani (<http://www.zrc-sazu.si>) razvil dr. Peter Weiss.

2 Dobrowsky, Ioseph: *Lehrgebäude der böhmischen Sprache*, Prag ¹1809, ²1819; Dobrowsky, Ioseph: *Institutiones linguae slavicae dialecti veteris*, Vindobonae 1822; Miklosich, Franz: *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen: II. Stammbildungslehre*, Wien ¹1875, *III. Wortbildungslehre*, Wien ²1876; Schleicher, August: *Die Formenlehre der kirchenslavischen Sprache*, Bonn 1852; Schleicher, August: *Compendium der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen*, Weimar ¹1861–62, ²1866; Leskien, August: *Grammatik der altbulgarischen (altkirchenslavischen) Sprache*, Weimar ¹1871, Heidelberg ⁶1922.

3 Tradicionalna delitev glagola je prisotna na primer tudi v slovnica knjižne hrvaščine (Barić idr. ²1997: 248–273).

1.1.1 Nedoločniška osnova

Nedoločniška osnova je del glagolske oblike pred obrazilom neosebne/nedoločne glagolske oblike (ki je tvorjena iz nedoločniške osnove) (sln. *pisa-* ← *pisa-ti*, *pisa-t*, *pisa-l*, *pisa-n*, *pisa-vš*) ter je sestavljena iz korena in nedoločniške pripone (*pis-a*). Razlikujemo sedem nedoločniških pripon in posledično sedem nedoločniških glagolskih vrst: *nes-ø-ti*, *dvig-ni-ti*, *vid-e-ti/sliš-a-ti*, *mer-i-ti*, *del-a-ti*, *kup-ova-ti/boj-eva-ti*; brezpriponski glagoli so *bi-ø-ti*, *da-ø-ti*, *jes-ø-ti*, *i-ø-ti*. Iz nedoločniške osnove se tvorijo: dolgi nedoločnik z obraziloma *-ti*, *-či* (*pisati*, *peči*);⁵ kratki nedoločnik z obraziloma *-t*, *-č* (*pisat*, *peč*);⁴ namenilnik z obraziloma *-t*, *-č* (*pisat*, *peč*);⁵ opisni deležnik na *-l* z obrazilom *-l-* (*pisal-*), s pomočjo katerega se tvorijo zložene glagolske oblike kot predpreteklik (*pisal/pisala sãm bil/bila*), preteklik (*pisal/pisala sãm*), prihodnjik (*pisal/pisala bom*), pogojniki (*pisal/pisala bi*); trpni deležnik na *-n/-t* z obraziloma *-en/-jen/-n-*, *-t* (*napisan*, *mlet*), s katerim se tvori trpni način (*napisan je bil*, *pisan je*, *napisan bo*); deležnik/deležje na *-ši/-vši* z obraziloma *-š/-vš-* (*prinesši*, *napisavši*).

1.1.2 Sedanjiška osnova

Sedanjiška osnova je del glagolske oblike pred obrazilom osebne/določne glagolske oblike (ki je tvorjena iz sedanjiške osnove) (sln. *piš-* ← *piš-e-*, *piš-i-*, *piš-oč-*) in je sestavljena iz glagolskega korena in sedanjiške pripone (*piš-e-*). Razlikujemo pet sedanjiških pripon in posledično pet sedanjiških glagolskih vrst: *nes-e-m*, *dvig-ne-m*, *pi-je-m/or-je-m*, *mer-i-m*, *del-a-m*, brezpriponski glagoli so *sã-ø-m*, *da-ø-m*, *je-ø-m*, *ve-ø-m*, *gre-ø-m*. Iz sedanjiške osnove se tvorijo: sedanjik (*pišem*); velelnik z velelniškimi priponami *-i-*, *-ni-*, *-V-j/-C-ji-*, *-i-*, *-aj-* (*nes-i!* *nes-i-te!*, *dvig-ni!* *dvig-ni-te!*, *pi-j!* *pi-j-te!*/*or-ji!* *or-ji-te!*, *mer-i!* *mer-i-te!*, *del-aj!* *del-aj-te!*); deležnik/deležje na *-č* z obrazilom *-č-* (*pišoč*, *ljubeč*); deležje na *-e* (*vede*, *igraje*).

	-e-	-ne-	-je-	-i-	-a-		
	Sedanjik						
Ed.	1.	nes-e-m	dvig-ne-m	pi-je-m	or-je-m	mer-i-m	del-a-m
	2.	nes-e-š	dvig-ne-š	pi-je-š	or-je-š	mer-i-š	del-a-š
	3.	nes-e-ø	dvig-ne-ø	pi-je-ø	or-je-ø	mer-i-ø	del-a-ø
Dv.	1.	nes-e-va	dvig-ne-va	pi-je-va	or-je-va	mer-i-va	del-a-va
	2.	nes-e-ta	dvig-ne-ta	pi-je-ta	or-je-ta	mer-i-ta	del-a-ta
	3.	nes-e-ta	dvig-ne-ta	pi-je-ta	or-je-ta	mer-i-ta	del-a-ta

4 V govorni slovenščini osrednjega prostora (z gorenjsko-dolenjsko narečno osnovo) je potrebno ločiti kratki nedoločnik (*kúpit*, *nósit*, *govórit*, *čésat*, *brát*, *spát*, *pít*) od dolgega nedoločnika z reduciranim izglasnim *i* kot posledico popolnega samoglasniškega upada (vokalne redukcije), značilne za osrednjeslovenski prostor (*kupít*, *nosít*, *govorít*, *česát*, *brát*, *spát*, *pít* < *kupítí, *nosítí, *govorítí, *česátí, *brátí, *spátí, *pítí). Kot je razvidno iz navedenih zgledov, je razlika med obema opazna pri nekaterih glagolih z naglasom na nedoločniški osnovi ali na izglasnem samoglasniku korena v dolgem nedoločniku. Oblike tipa *kupít*, *nosít*, *govorít*, *česát*, *brát*, *spát*, *pít* so torej glasovno popolnoma vzporedne oblikam tipa *otróc* so študíral v Lublân < *otrócí so študírali v Ljubljání.

5 Namenilnik se od kratkega nedoločnika pri nekaterih glagolih loči po naglasu (kratki nedoločnik *brát*, *spát*, *kovát*, *daját*, *pít* : namenilnik *brát*, *spát*, *kovát*, *daját*, *pít*).

Mn.	1.	nes-e-mo	dvig-ne-mo	pi-je-mo	or-je-mo	mer-i-mo	del-a-mo
	2.	nes-e-te	dvig-ne-te	pi-je-te	or-je-te	mer-i-te	del-a-te
	3.	nes-e-jo	dvig-ne-jo	pi-je-jo	or-je-jo	mer-i-jo	del-a-jo
Velelnik							
Ed.	2.	nes-i-ø	dvig-ni-ø	pi-j-ø	or-ji-ø	mer-i-ø	del-aj-ø
Dv.	1.	nes-i-va	dvig-ni-va	pi-j-va	or-ji-va	mer-i-va	del-aj-va
	2.	nes-i-ta	dvig-ni-ta	pi-j-ta	or-ji-ta	mer-i-ta	del-aj-ta
Mn.	1.	nes-i-mo	dvig-ni-mo	pi-j-mo	or-ji-mo	mer-i-mo	del-aj-mo
	2.	nes-i-te	dvig-ni-te	pi-j-te	or-ji-te	mer-i-te	del-aj-te

Sedanjik in velelnik priponskih glagolov

1.1.3 Razmerje med nedoločniško in sedanjiško osnovo

Razmerje med nedoločniško in sedanjiško osnovo ni vedno enako razmerju 1 : 1, tj. eni nedoločniški priponi pogosto ustreza več sedanjiških pripon in obratno. Izhajajoč iz nedoločniške pripone in upoštevaje sedanjiško pripono so razmerja med nedoločniško in sedanjiško pripono naslednja:

	nedoločniška pripona	sedanjiška pripona	zgledi
I/1	-ø-	-e-	plesti pletem, krasti kradem
I/2			nesti nesem, gristi grizem
I/3			tepsti tepem, grebsti grebem, pleti plevem
I/4			peči pečem, striči strižem
I/5		-e-, -je-	jeti jamem, začeti začnem, žeti žanjem
I/6		žreti žrem, klati koljem, mleti meljem	
I/7		-je-	piti pijem
II	-ni-	-ne-	dvigniti dvignem
III/1	-e-	-e-	razumeti razumem
III/2	-e-/-a-	-i-	videti vidim, slišati slišim
IV	-i-	-i-	meriti merim
V/1	-a-	-a-	delati delam
V/2		-je-, -e-	orati orjem, rezati režem
V/3		-e-	brati berem
V/4		-ja-	-je-
VI	-ov-a-/-ev-a-	-u-je-	kupovati kupujem, bojevati bojujem
VII	-ø- (-e-)	-ø- (-a-)	biti søm, dati dam, jesti jem, vedeti vem, imeti imam, iti grem

1.2 Naglas

Naglas glagola v knjižni slovenščini je bil v drugi polovici 20. in v začetku 21. stol. natančneje obdelan v Uvodu in *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, in sicer v razdelkih Sheme za dinamični naglas in oblikoslovje (SSKJ 1971: § 193–195) in Sheme za tonemski naglas (SSKJ 1971: § 209–211), delo Jakoba Riglerja, ter v *Slovenski slovnici* iz leta 1976 in kasnejših izdajah (četrti izdaja leta 2000) ter v *Slovenskem pravopisu* 2001 (SP 2001: § 914–920, 1202–1206), delo Jožeta Toporišiča.⁶ Rigler je naglas glagolskih oblik obdelal glede na naglas v nedoločniku in sedanjiku: 1. naglas je na istem zlogu nedoločnika in sedanjika: 1.1 naglas ni neposredno pred *-ti* in *-m*; 1.2 naglas je neposredno pred *-ti* in *-m*; 1.3 naglas ni neposredno pred *-ti* oziroma *-či* in ne neposredno pred *-m*; 1.4 naglas ni neposredno pred *-ti* in je neposredno pred *-m*; 2. naglas je na različnih zlogih v samem nedoločniku ali v nedoločniku in sedanjiku. Toporišič je v svoji slovnici naglas glagola obravnaval v poglavjih: Naglas sedanjiskih oblik (Toporišič ⁴2000: 364–368), Naglas nedoločniških oblik (Toporišič ⁴2000: 373–383), Naglasni tipi glagolskih oblikotvornih vzorcev (Toporišič ⁴2000: 383–387). V zadnjem navedenem poglavju je povzemale prikazan (jakostni) naglas glagola glede na razmerje naglasa v nedoločniku in sedanjiku ter (tonemski) naglas glagolov na *-i-ti* *-i-m*. Prikaz naglasnih tipov slovenskega glagola v pričujočem članku sledi naglasoslovnim opisom glagola v predstavljenih kodifikacijskih priročnikih knjižne slovenščine.

Glede na naglasni tip je mogoče v knjižni slovenščini ločiti tri skupine glagolov: 1. priponski glagoli z ničto nedoločniško pripono (glagolska vrsta I) imajo precej raznorodne naglasne tipe in podtipe, v katere spada zelo majhno število sicer zelo pogostnih glagolov; 2. priponski glagoli z neničto nedoločniško pripono (glagolske vrste II–VI) izkazujejo sorazmerno dobro opisljiv sistem naglasnih tipov; 3. brezpriponski glagoli (glagolska vrsta VII) imajo večinoma vsak svoj naglasni vzorec. Iz povedanega sledi, da je naglas večine slovenskih glagolov mogoče sistematično podati s pomočjo opisa sistema naglasnih tipov.

Glagoli z neničto nedoločniško pripono (II–VI), tj. glagoli na *-ni-ti*, *-e-ti/-a-ti*, *-i-ti*, *-a-ti*, *-ov-a-ti/-ev-a-ti*, poznajo tri osnovne jakostne naglasne tipe, ki jih je mogoče definirati glede na naglas nedoločnika in sedanjika (naglas na korenu, naglas na nedoločniški/sedanjiski priponi). Pri posamezni skupini glagolov lahko kateri od naglasnih tipov tudi umanjka. Naglasne značilnosti posameznih naglasnih tipov so naslednje: **(a)** naglas na korenu v nedoločniku in sedanjiku: *méríti mérim* (*dvígniti dvígnem*, *videti vídim*, *slišati slišim*, *méríti mérim*, *délati délam*, *rézati réžem*, *dédovati dédujem*); **(b)** naglas na nedoločniški priponi v nedoločniku in naglas na korenu v sedanjiku, pri čemer je glede na prisotnost/odsotnost dvojničnosti naglasa v nedoločniku mogoče razlikovati dva podtipa: podtip z dvojničnim naglasom v nedoločniku, tj. z naglasom na nedoločniški priponi ali na korenu: *ločiti/lóčiti lóčim* (*pahníti/páhniti páhnem*, *ločiti/lóčiti lóčim*, *mésati/mešáti méšam*, *kázati/kazáti kážem*, *dájati/dajáti dájem*); podtip z nedvojničnim naglasom v nedoločniku, tj. z naglasom samo na nedoločniški priponi: *nosíti nósím* (*kreníti krénem*,

⁶ V drugi polovici 19. stol. je o naglasu glagola izčrpno pisal Matija Valjavec v svojem delu *Prinos k naglasu u (novu) slovenskom jeziku*, ki je izhajalo v *Radu jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* v obdobju 1878–1895, in sicer v knjigah 63, 65, 67, 68, 71, 73, 74, 76, 77, 93, 94, 102, 105, 111, 118 v letih 1883–1894.

(raz)uméti (raz)úmem, nosíti nósím, česáti čéšem, bráti bêrem, peljáti péljem); (c) naglas na nedoločniški priponi v nedoločniku in naglas na sedanjiški priponi v sedanjiku: **moríti morím** (sedéti sedím, kričáti kričím, moríti morím, igráti igrám, tkáti tkèm, darováti darújem). Naglas posameznih oblik se znotraj posameznega naglasnega tipa nekoliko razlikuje. Naglasne značilnosti posameznih oblik naglasnega tipa zaradi omejitve prispevka niso posebej opisane in so razvidne iz preglednic pri obravnavi posameznih skupin glagolov in njihovega naglasa.

	(a)	(b)	(c)	
II	dvígniti dvígnem	pahníti/páhniti páhnem	kreníti krénem	–
III/1	–	–	(raz)uméti (raz)úmem	sméti smém
III/2	vídeti vídím	–	–	sedéti sedím
	slišáti sliším	–	–	kričáti kričím
IV	méríti mérím	ločíti/lóčiti lóčím	nosíti nósím	moríti morím
V/1	déláti délám	méšáti/mešáti méšám	–	igráti igrám
V/2	rézáti rézém	kázáti/kazáti kázém	česáti čéšem	–
V/3	–	–	bráti bêrem	tkáti tkèm
V/4	–	dájáti/dajáti dájém	peljáti péljem	–
VI	dédováti dédújém	–	–	darováti darújem

Naglasni tipi glagolov z neničto nedoločniško pripono (glagolske vrste II–VI)

Oblikotvorje in jakostni naglas glagola v knjižni slovenščini sta v pričujočem prispevku podana s sinhronega vidika, in sicer po posameznih vrstah in razredih, definiranih na osnovi nedoločniške in sedanjiške osnove. Vsaka skupina glagolov je obravnavana v dveh razdelkih, ki sta: A. Oblikotvorje, B. Naglas. V razdelku o oblikotvorju je obravnavano tvorjenje oblik posamezne glagolske vrste ali razreda (posebnosti tvorbe posameznih oblik nedoločniške in sedanjiške osnove, premene osnov, premene končnic). V razdelku o naglasu so prikazani jakostni naglasni (pod)tipi ter najznačilnejši zgledi posameznega (pod)tipa. Diahroni vidik problematike tonemskega naglasa, tj. prikaz tonemskih naglasnih tipov in njihovih praslovanskih izhodišč, je nakazan v podčrtnih

opombah.⁷ Razdelkoma o oblikotvorju in naglasu sledi povzemalna preglednica, v katerih so znotraj posameznih jakostnih naglasnih tipov prikazane osnovne oblike nedoločniške in sedanjiške osnove. Oblike nedoločniške osnove se pojavljajo v naslednjem zaporedju: dolgi nedoločnik, kratki nedoločnik, namenilnik, deležnik na *-l* (moški spol ednine, ženski spol ednine, srednji spol ednine), deležnik na *-n/-t* (imenovalnik ednine moškega, ženskega, srednjega spola). Oblike sedanjiške osnove si sledijo v naslednjem zaporedju: sedanjik (prva oseba ednine, tretja oseba množine), velelnik (druga oseba ednine, druga oseba množine). Deležnik/deležje na *-ši/-vši* in deležnik/deležje na *-č* ter deležje na *-e* zaradi majhne pogostnosti niso prikazani (natančnejši prikaz je v Toporišič ⁴2000: 380–381, 368; v SP 2001 pri posameznem glagolu v slovarju).⁸

2 Glagoli na *-ø-ti*

Nedoločniška pripona je *-ø*, sedanjiški priponi sta *-e-*, *-je-*. Glede na izglasni glasnik korena se delijo na sedem razredov (*-t/-d-*, *-s/-z-*, *-p/-b/-v-*, *-k/-g-*, *-m/-n-*, *-l/-r-*, samoglasnik). Z oblikotvornega in naglasoslovnega vidika se zdi smotno glagole te vrste razdeliti v tri skupine, ki jih tvorijo: 1. glagoli s korenem na zobnik, sičnik, ustničnik, mehkonebnik/šumnik s sedanjiško pripono *-e-* (I/1–4); 2. glagoli s korenem na nosnik in jezičnik s sedanjiškima priponama *-e-*, *-je-* (I/5–6); 3. glagoli s korenem na samoglasnik s sedanjiško pripono *-je-* (I/7).

2.1 Glagoli na *-ø-ti -e-m*

A. Oblikotvorje: Premene osnov se pojavljajo pri izglasnih soglasnikih korena in so opisane pri posameznih glagolskih razredih. Trpni deležnik je izpeljan s pripono *-en-* (*zaseden*, *pretresen*, *zanesen*). Premene končnic so odvisne od naglasnega tipa glagola, in sicer se pri glagolih naglasnega tipa *nêsti nêsem* v tretji osebi množine poleg končaja *-ê-jo* pojavlja tudi končaj *-ó* (*plêtejo/pletó*, *nêsejo/nesó*, *têpejo/tepó*, *pêčejo/pekó*).

Zobniški razred, tj. tip *plesti pletem*, *krasti kradem*, sestavljajo glagoli s korenem na zaporniški zobnik *-t-*, *-d-* (*plet-*, *krad-*). Oblike nedoločniške osnove imajo premeno izglasnega korenskega zaporniškega zobnika s priporniškimi zobnikom: *-t/-d-* : *-s-* (*plet-e-m*, *krad-e-m* : *ples-ø-ti*, *kras-ø-ti*).

Sičniški razred, tj. tip *nesti nesem*, *gristi grizem*, tvorijo glagoli s korenem na priporniški zobnik *-s-*, *-z-* (*nes-*, *griz-*). Oblike nedoločniške osnove izkazujejo premeno zvenečnosti izglasnega korenskega zvenečega sičnika: *-z-* : *-s-* (*griz-e-m* : *gris-ø-ti*).

7 Tonemski naglasni tipi glagola v knjižni slovenščini in njihovi praslavovski viri so obravnavani v Šekli 2005. Spoznanja o praslavovskem naglasu so tu povzeta v skladu z oblikoslovnim pristopom v slovanskem naglasoslovju, v okviru katerega so definirani praslavovski oblikotvorni naglasni tipi a, b, c (pri glagolu na primer sedanjik z izjemo sedanjika na **-ě-je-*, **-a-je-* in nedoločnik z ničto nedoločniško pripono) ter praslavovski besedotvorni naglasni tipi A, B, C, D, E, F, G (pri glagolu na primer sedanjik na **-ě-je-*, **-a-je-*, nedoločnik z neničto nedoločniško pripono) (Stang 1957; Дыбо 1981, 2000; povzeto v Lehfeldt ¹1993, ³2009).

8 Zaporedje oblikovnih in naglasnih dvojnic je podano glede na pogostnost: najprej je navedena bolj pogostna dvojica, za poševnico pa še manj pogostna dvojica. Iz didaktičnih nagibov se polglasnik zapisuje s posebnim znakom ə. Stični vezaj levo od glagolskega korena nakazuje, da se glagol pojavlja samo v sestavljenkah (*-makniti* na primer samo v sestavljenkah kot *u-makniti*, *pre-makniti*, *za-makniti* ...).

Ustničniški razred, tj. *tepsti tepem, grebsti grebem, pleti plevem*, sestavljajo glagoli s korenoma na ustničnike *-p-*, *-b-*, *-v-* (*tep-*, *greb-*, *plev-*). Oblike nedoločniške osnove poznajo dve premeni korena: a) pri glagolih s korenoma na *-p-*, *-b-* prihaja do premene *-p/-b-* : *-ps/-bs-* (*tep-e-m*, *greb-e-m* : *teps-ø-ti*, *grebs-ø-ti*); b) pri glagolih s korenoma na *-v-* prihaja do premene *-v-* : *-ø-* (*plev-e-m* : *ple-ø-ti*).

Mehkonebniško-šumnikiški razred, tj. tip *pečī pečem, striči strižem*, tvorijo glagoli s korenoma na mehkonobnik/šumnik *-k/-č-*, *-g/-ž-* (*pek-/peč-*, *stig-/striž-*). Morfemska različica s korenoma na mehkonobnik se z izjemo nedoločnika in namenilnika pojavlja v oblikah nedoločniške osnove (*pek-əl pek-la*, *strig-əl strig-la*), morfemska različica s korenoma na šumnik pa z izjemo velelnika in dvojnične oblike tretje osebe množine sedanjika v oblikah sedanjiške osnove (*peč-e-m*, *striž-e-m*). V nedoločniku oz. namenilniku se pojavlja obrazilo glagolske oblike *-či* oz. *-č* in premena korena *-k-*, *-g-* : *-ø-* (*pe-či*, *stri-či*). V velelniku prihaja do premen izglasnega korenskega soglasnika *-č-*, *-ž-* : *-c-*, *-z-* (*peč-e-m*, *striž-e-m* : *pec-i!* *pec-i-te!*, *striz-i!* *striz-i-te!*). V obliki tretje osebe množine sedanjika se poleg oblik s sedanjiško pripono *-e-* in končnico *-jo* pri naglasnem tipu *pēči pēčem* pojavljajo tudi dvojnične oblike z morfemsko različico s korenoma na mehkonobnik, z ničto sedanjiško pripono in naglašeno končnico *-ó* (*pēč-e-jo/pek-ø-ó*).

B. Naglas: Jakostna naglasna tipa se ločita glede na odsotnost/prisotnost širokega sredinskega samoglasnika *ê/ô* v korenu: 1. tip *sěsti sēdem* z odsotnostjo širokega sredinskega samoglasnika *ê/ô* v korenu z izjemo zaporedja *ól* ima v vseh oblikah naglas na korenu, pri čemer je mogoče ločiti podtip z naglasom na korenu tudi v oblikah velelnika z neničto končnico tipa *sédite!* (*gósti gódem*, *pásti pádem*, *rásti rástem*, *sěsti sēdem*; *grísti grízem*, *lěsti lēzem*, *mólsti mólzem*, *pásti pásem*; *skúbsti skúbem*, *zěbsti zēbem*; *lěči lēzem*, *striči strižem*) in podtip z dvojničnim naglasom na velelniški priponi v oblikah velelnika z neničto končnico tipa *trésite!/tresíte!* (*městi métem* / *městi mētem*, *prěsti prēdem* / *prěsti prēdem*; *trěsti trésem*; *plěti plēvem*; *sěči sēcem* (velelnik samo *secite*), *strěči strěžem*, *tólči tólčem*, *vlěči vlēcem*); 2. tip *něsti nēsem* s prisotnostjo širokega sredinskega samoglasnika *ê/ô* v korenu in z naglasom na velelniški priponi v oblikah velelnika z neničto končnico tipa *nesíte!* (*brěsti brēdem*, *městi mētem*, *plěti plētem*, *věsti vēdem*; *něsti nēsem*; *grěbsti grēbem*, *hrópsti hrópem*, *sópsti sōpem*; *pěči pēčem*, *rěči rēcem*, *těči tēcem*).⁹ Razlike med naglasnima tipoma so naslednje: odsotnosti/prisotnosti kakovostne premene korenskega samoglasnika v deležniku na *-l* (*sédəl sēdla* : *nésəl nēsla*), naglasno mesto deležnika na *-n* (*zaséden zasédena* : *prenesèn prenesēna*), dvojničnost oblike za tretjo osebo množine sedanjika (*sédejo* : *něsejo/nésó*), naglasno mesto oblik velelnika z neničto končnico (*sédite* : *nesíte*).

9 Tonemski naglas: sln. *sěsti sēdeš*, hr./sr. *sjěsti sjědēš* / *sěsti sēdēš*, rus. *сѣсть сѣдешь* < psl. **sěsti *sědeš* (a); sln. *móci móreš*, hr./sr. *móci mōžēš*, rus. *мочь мōжешь* < psl. **moŭi *mōžeš* (b); sln. *grísti grízeš*, hr./sr. *grīsti grízēš*, rus. *грѣсть грѣзѣшь* < psl. **grŷŷti *grŷzēš* (a/c); sln. *trěsti trésem*, hr./sr. *trěsti trēsēš*, rus. *трянцѣ трянцѣшь* < psl. **tręsti *tręzēš* (c); sln. *něsti nēseš*, hr./sr. *něsti nēsēš*, rus. *несѣть несѣшь* < psl. **nesti *nesēš* (c); sln. *cvāsti cvāteš* / *cvāsti cvāteš*, hr./sr. *cvāsti cvāteš*, rus. *цвѣсти цвѣтешь* < psl. **kŷsti *kŷteš* (c).

sésti	trésti	nêsti
sést/sèst	trést/trèst	nèst/nêst
sést	trést	nèst/nêst
sédəl	trésəl	nésəl
sédla	trésla	nésla
sédlo	tréslo	néslo
-séden	trésen	nesèn
-sédena	trésena	nesèna
-sédeno	tréseno	nesèno
sédem	trésem	nêsem
sédejo	trésejo	nêsejo/nesó
sédi	trési	nêsi
sédite	trésite/tresíte	nesíte

Glagol *môči mórem* v sedanjiku izkazuje premeno izglasnega korenskega soglasnika *g : r* in ima poseben naglasni tip. Svoj naglasni tip ima tudi glagol *cvəsti cvətèm / cvəsti cvàtem*.

môči	cvəsti/cvəsti
mòč	cvəst
–	cvəst
mógəl	cvətəl/cvətəl
môgla	cvətlà/cvətla
môglo	cvətlò/cvətlo
–	-cvətèn -cvətèna -cvətèno
mórem	cvətèm/cvàtem
mórejo	cvətèjo/cvətó/cvàtejo
–	cvəti/cvəti cvətíte

2.2 Glagoli na *-o-ti -e-m/-je-m*

A. Oblikotvorje: Nosniški razred, tj. glagoli tipa *jeti jamem*, *žeti žanjem*; *ožeti ožmem*, *začeti začnem* sestavljajo glagoli s korenem na nosnik *-m-*, *-n-* (*jam-*, *žan-*; *žm-*, *-čn-*), medtem ko je žičniški razred, tj. glagoli tipa *klati koljem*, *mleti meljem*, *tretji tarem*; *žreti žrem*, tvorijo glagoli s korenem na jezičnik *-r-*, *-l-* (*kol-*, *mel-*, *tar-*; *žr-*). Premene osnov v razmerju nedoločniška : sedanjiska osnova nastopajo v izglasju korena in so odvisne od naglasnega tipa glagola: 1. tip ***jeti jamem***, ***žeti žanjem*** ima premenno *-e-* : *-am-/-an-*; 2. a) tip ***ožeti ožmem***, ***začeti začnem*** izkazuje premeno *-e-* : *-m-/-n-*; b) tip ***žreti žrem*** ima premeno *-re-* : *-r-*; 3. glagoli *kleti kolnem*, *klati koljem*, *mleti meljem*, *tretji tarem* izkazujejo premene *-le-* : *-oln-*, *-la-* : *-ol-*, *-le-* : *-el-*, *-re-* : *-ar-*.

Trpni deležnik je izpeljan s priponskim obrazilom *-t-* (*požet, zmlét, začét*), pri čemer imajo glagoli s premeno izglasja korena tipa *žreti žrem* deležnik tipa *žrt*. Premene končnic so odvisne od naglasnega tipa glagola, in sicer se pri glagolih naglasnega tipa *ožéti ožmèm, začéti začnèm, žréti žrèm* v tretji osebi množine poleg končaja *-ê-jo* pojavlja tudi končaj *-ó* (*ožmêjo/ožmó, začnêjo/začnó, žrêjo/žró*).

B. Naglas: Jakostna naglasna tipa se ločita glede na odsotnost/prisotnost naglasa na priponi: 1. tip *jéti jámem, žéti žánjem* ima (skoraj) v vseh oblikah naglas na korenu (*jéti jámem, snéti snámem, vnéti vnámem, vzéti vzámem, méti mánem, žéti žánjem; kléti kólnem, kláti kóljem, mléti mëljem, tréti tárem*);¹⁰ 2. tip *ožéti ožmèm, začéti začnèm, žréti žrèm* ima v oblikah nedoločniške osnove naglas na korenu, v oblikah sedanjiške osnove pa naglas na priponi oz. končnici (*-čéti -čnèm, -péti -pnèm, -téti -tmèm, -žéti -žmèm; -dréti -drèm, mréti mrèm, -préti -prèm, žréti žrèm; prijéti prímem, sprejéti sprémem*; ta naglasni tip imata tudi glagola *-spéti -spèm* s sestavljenkami kot *prispéti, uspéti* in *vréti vrèm*, ki sicer sodita med glagole s korenem na samoglasnik).¹¹

žéti	mléti	začéti	žréti
žèt/žét	mlèt/mlét	začét/začèt	žrèt/žrét
žèt/žét	mlét	začét/začèt	žrét
žèl/žél	mlèl/mlél	začél	žórl
žéla	mléla	začéla	žórla
žélo	mlélo	začélo	žórla
žét	mlét	začét	žórt
žéta	mléta	začéta	žórta
žéto	mléto	začéto	žórto
žánjem	mëljem	začnèm	žrèm
žánjejo	mëljejo	začnêjo/začnó	žrêjo/žró
žánji	mëlji	začni	žri
žánjite	meljíte	začnite	žrite

2.3 Glagoli na *-ø-ti -je-m*

A. Oblikotvorje: Samoglasniški razred, tj. glagoli tipa *piti pijem*, sestavljajo glagoli s korenem na samoglasnik. Nedoločniška pripona je *-ø-*, sedanjiška pripona je *-je-* (*pi-ø-ti pi-je-m*). Trpni deležnik je izpeljan s priponskim obrazilom *-t-* (*zabit, napít*). Od premen končnic se v tretji osebi množine poleg končaja *-e-jo* pojavlja tudi končaj *-ó* (*bíjejo/bijó, píjejo/pijó*).

¹⁰ Glagol *kláti kóljem* ima deležnik na *-n* (*-klán -klána -kláno*). Glagol *tréti tárem* ima v velevniku naglas na priponi (*tri tríte*).

¹¹ Tonemski naglas: sln. *žéti žánješ, mléti mëlješ*, hr./sr. *žéti žánješ, mljéti mëlješ / mléti mëlješ*, rus. *жéть жéшь, молóть мéлешь* < psl. **žéti *žbñešb, *mé lti *mèlešb* (a/b); sln. *začéti začnësh, žréti žrësh*, hr./sr. *ždrijéti/ždréti ždrësh* < psl. **čéti *čbñešb, *žerti *žbrěšb* (c).

B. Naglas: Jakostni naglasni tip *bíti bijem, píti pijem* ima dva naglasna podtipa, ki se med seboj razlikujeta le v naglasu oblike moškega spola ednine deležnika na *-l*:¹² 1. podtip *bíti bijem* izkazuje v obliki moškega spola ednine deležnika na *-l* kračino tipa *bíl*, pri čemer predvsem glagoli s korenem na *-e-* izkazujejo dvojnično dolžino (*grèl/grél, štèl/štél*) (*bíti bijem, bríti bríjem, kríti kríjem, -míti -míjem, -číti -číjem, ríti ríjem, šíti šíjem, žíti žíjem; čúti čújem, rúti rújem, zasúti zasújem, obúti obújem, sazúti sazújem; gréti gréjem, štéti štéjem*); 2. podtip *píti pijem* ima v obliki moškega spola ednine deležnika na *-l* dolžino tipa *píl* (*gníti gníjem, píti pijem, líti líjem, víti víjem* 'upogibati, sukati, zvijati', *víti víjem* 'tuliti'.)¹³

bíti	píti
bít/bit	pít/pit
bít, -bít/-bit	pít, -pít/-pit
bíl	píl
bíla	píla
bílo	pílo
bít	pít
bíta	píta
bíto	píto
bíjem	píjem
bíjejo/bijó	píjejo/pijó
bíj	píj
bíjte	píjte

Nekaj glagolov ne izkazuje sedanjiške pripone *-je-*, temveč sedanjiško pripono *-ne-* (*déti dénem, státi stánem* in sestavljenke kot *odéti odénem, vstáti vstánem*) ali sedanjiško pripono *-e-* s spremeno korenskega zložnika *e, u* : *oj, ov* (*péti pójem, plúti plóvem, rjúti rjóvem / rjúti rjújem* in sestavljenke kot *zapéti, preplúti*). Glagol *znáti znám* in njegove sestavljenke kot *poznáti poznám, spoznáti spoznám* imajo sedanjiško pripono *-ø-*.

státi	déti	péti	plúti	znáti
stát	dèt/dét	pèt/pét	plút/plút	znàt
stát	dèt/dét	pét	plút	znàt
stál	dèl/dél	pél	plúl	znàl
stála	déla	péla	plúla	znála
stálo	délo	pélo	plúlo	ználo

¹² V govorjeni slovenščini osrednjega prostora (z gorenjsko-dolenjsko narečno osnovo) se kolikostna razlika med naglasnima podtipoma kaže v kakovostni razliki naglašene zložnika: *ubov se je* 'ubil se je' : *napiv se je* 'napil se je' (tj. *u'bov se je* : *napiv se je*).

¹³ Tonemski naglas: sln. *bíti bīješ*, hr./sr. *bíti bījēš*, rus. *бѣти (бѣѣшь)* < psl. **bīti *bījēš* (a); sln. *píti píješ*, hr./sr. *pīti*, rus. *пѣти пѣѣшь* < psl. **pīti *pījēš/*pījēš* (c).

-stán	dét	pét	-plút	znán
-stána	déta	péta	-plúta	znána
-stáno	déto	péto	-plúto	znáno
stánem	dénem	pôjem	plôvem	znám
stánejo	dénejo	pôjejo/pojó	plôvejo	znáš
stáni	děni	pój/pôj	plôvi	znāj
staníte	deníte	pójte/pôjte	plôvi/plovíte	znájte

3 Glagoli na *-ni-ti -ne-m*

A. Oblikotvorje: Nedoločniška pripona je *-ni-*, sedanjiška pripona je *-ne-*. Trpni deležnik je izpeljan s priponskim obrazilom *-njen-* (*dvignjen, pahnjen, -krenjen*).

B. Naglas: Jakostna naglasna tipa sta: 1. *dvígniti dvígnem (a)* (*pobégniti pobégnem, dárgniti dárgnem, dvígniti dvígnem, gíniti gínem, kániti kánem, márzniti márznem, otárpiniti otárpnem, počépniti počépnem, ríniti rínem, súniti súnem*); 2. *takniti/tákniti táknem, kreniti krénem* z dvema naglasnima podtipoma, in sicer sta to: a) podtip *takniti/tákniti táknem (b)* z dvojničnim naglasom v dolgem nedoločniku, ki ima v večini primerov v korenu samoglasnik *a* (*dahniti/dáhniti dáhnem, dotakniti/dotákniti se dotáknem se, ganiti/gániti gánem, pahniti/páhniti páhnem, uganiti/ugániti ugánem, umakniti/umákniti umáknem, usahniti/usáhniti usáh-nem; potegniti/potégniti potégnem, várniti/várniti várnem*); b) podtip *kreniti krénem (b)* z naglasom samo na priponi v nedoločniku (*kreniti krénem, ogniti se ógnem/ógnem se, skleniti sklénem, toníti tónem, treniti trénem, upogníti upógnem/upógnem, zakleniti zaklénem*).¹⁴

dvígniti	pahníti/páhniti	kreníti
dvígnit	páhnit	krênit
dvígnit	páhnit	krênit
dvígnil	páhnil	krênil
dvígnila	páhníla	krêníla
dvígnilo	páhnílo	krênílo
dvígnjen	-páhnjen	-krénjen
dvígnjena	-páhnjena	-krénjena
dvígnjeno	-páhnjeno	-krénjeno
dvígnem	páhnem	krénem
dvígnejo	páhnejo	krénejo
dvígni	páhni	krêní
dvígnite	páhnite/pahníte	krêníte

¹⁴ Tonemski naglas: sln. *dvígniti dvígneš*, hr./sr. *dígnuti dígněš*, rus. *двигнуть двинешь* < psł. **dúǵnŋoti *dúǵnešb* (A/a); sln. *kreníti kréneš*, hr./sr. *krénuti krêněš* < psł. **kręnŋŋiti *krętnešb* (F./b); sln. *-takniti -tákněš*, hr./sr. *táknuti tákněš*, rus. *такнуть* < psł. **tǫknŋŋiti *tǫknešb* (F./b).

4 Glagoli na *-e-ti/-a-ti*

Glagoli z nedoločniško pripono *-e-* se glede na sedanjisko pripono (*-e-*, *-i-*) delijo v dva razreda.

4.1 Glagoli na *-e-ti -e-m*

Glagoli z nedoločniško pripono *-e-* in sedanjisko pripono *-e-* so zelo redki. V to skupino spadajo le trije nesestavljeni glagoli: *uměti úmem* (in sestavljenke kot *douměti doúmem*, *razuměti razúmem*), *směti smém*, *hotěti hócem*. Njihove oblikotvorne in naglasne značilnosti so prikazane v preglednici.¹⁵

uměti	rozuměti	směti	hotěti
umět/umét	rozumět/rozumét	smět/smét	hotět/hotét
umět/umét	rozumět/rozumét	–	–
uměl/umél/úmel	rozumel	směl/smél	hôtel
uměla	rozuměla	směla	hotěla
umélo/umélo	rozumélo	smélo/smélo	hotélo
úmljen	rozumljen	–	hotèn
úmljena	rozumljena	–	hotěna
úmljeno	rozumljeno	–	hotěno
úmem	rozumem	smém	hócem ¹⁶
úmejo	rozumějo	smějo	hóčejo/hoté
úmi	rozumí	–	hôtí
úmíte/umíte	rozumíte	–	hotíte

4.2 Glagoli na *-e-ti/-a-ti -i-m*

A. Oblikotvorje: Nedoločniška pripona je *-e/-a-*, pri čemer se morfemska različica *-e-* pojavlja v položaju ne za soglasniki *č*, *ž*, *š* in morfemska različica *-a-* v položaju za soglasniki *č*, *ž*, *š*, sedanjiska pripona je *-i-*.

B. Naglas: Jakostna naglasna tipa sta: 1. *viděti vídim (a)*, *slíšati slíšim (a)*, ki je zelo redek; 2. *seděti sedím (c)* (*bədəti bədím*, *čepěti čepím*, *gorěti gorím*, *garměti garmím*, *hitěti hitím*, *hrepěti hrepénim*, *kipěti kipím*, *parděti pardím*, *rděti rdím*, *rjověti rjovím*, *seděti sedím*, *sleděti sledím*, *smərděti smərdím*, *stərměti stərmím*, *tlěti tlím*, *tərpěti tərpím*, *velěti velím*, *vərtěti vərtím*, *želěti želím*); *kričāti kričím (c)* (*dišāti diším*, *dəržāti dəržím*, *gasīti*

¹⁵ Tonemski naglas: sln. *uměti úmeš*, *rozuměti razúmeš*, star. *uměti uměješ*, hr./sr. *umjeti umijēš / umeti umēš*, rus. *уметь умеешь* < psl. **(orz)uměti *(orz)uměješ* (F); sln. *směti směš*, hr./sr. *smjěti smijēš / směti smēš*, rus. *сметь смёшь* < psl. **směti směješ* (F); sln. *hotěti hócěš*, hr./sr. *htjěti/htěti hōčeš*, rus. *хотеть хочешь* < psl. **xōtěti *xōtěš* (F/b).

¹⁶ Nikalne oblike sedanjika so *nóčem nóčeš* ...

gasim, golčati golčim, goréti gorim, kričáti kričim, ležáti ležim, mižáti mižim, molčáti molčim, vreščáti vreščim).¹⁷

vídeti	sedéti	slíšati	kričáti
vídet	sedět/sedét	slíшат	kričat
vídet	sedět/sedét	slíшат	kričat
vídel	seděl/sedél	slíшал	kričal
vídela	sedéla	slíšala	kričála
vídelo	sedélo	slíšalo	kričálo
víden	-sedèn	slíšan	kričán
vídena	-sedèna	slíšana	kričána
vídeno	-sedèno	slíšano	kričáno
vídím	sedím	slíším	kričím
vídijo	sedíjo/sedé	slíšijo	kričíjo/kričé
-vídi	sédi	-slíši	kriči
-vídite	sedíte	-slíšite	kričíte

Glagola *státi stojím, báti se bojím se* izkazujeta premeno korena *-o-* : *-oj-*. Poseben spre-gatveni vzorec imata še glagola *spáti spím, scáti ščijem/ščím*.

státi	spáti	scáti
stát/stát	spát	scát
stát	spát	scát
stál	spál	scál
stála	spála	scála
stálo	spálo	scálo
-stán	-spán	-scán
-stána	-spána	-scána
-stáno	-spáno	-scáno
stojím	spím	ščijem/ščím
stojíjo/stojé	spíjo/spé	ščíjejo/ščíjo/ščé
stój	spi	ščij/šči
stójte	spíte	ščijte/ščíte

17 Tonemski naglas: sln. *vídeti vídiš*, hr./sr. *viđjeti/viđeti viđiš*, rus. *ви́деть ви́дишь* < psl. *vǐdēti vǐdišь (A/a); sln. *sedéti sediš*, hr./sr. *sjedjeti sjediš / sedjeti sèdš*, rus. *сидеть сидишь* < psl. *sēdēti sēdišь (F./c); sln. *slíšati slíšiš*, rus. *слы́шать слы́шите* < psl. *slǔšati slǔšišь (A/a); sln. *kričáti kričiš*, hr./sr. *kričati kričaš*, rus. *крича́ть кричи́шь* < psl. **kričāti *kričišь* (F./c).

5 Glagoli na *-i-ti -i-m*

A. Oblikotvorje: Nedoločniška pripona je *-i-*, sedanjíška pripona je *-i-*. Trpni deležnik na *-n* se tvori z dvema obraziloma, morfemskima različicama, katerih razvrstitev je odvisna od izglasnega soglasnika korena: 1. obrazilo *-jen-* se pojavlja pri korenih na *-n-*, *-r-*, *-l-* (*peniti*, *meriti*, *hvaliti* → *penjen*, *merjen*, *hvaljen*); 2. obrazilo *-en-* se pojavlja pri ostalih korenih, pri čemer lahko prihaja do premene izglasnega soglasnika korena, in sicer: a) pri korenih na soglasnike *č*, *ž*, *š* do premene ne prihaja (*ločiti*, *blažiti*, *sušiti* → *ločen*, *blažen*, *sušen*); b) pri korenih na soglasnika na *t*, *d* do premene *t*, *d* (*st*, *sl*) : *č*, *j* (*šč*, *šlj*) prihaja (*ukrotiti*, *posvetiti*, *pozlatiti*; *buditi*, *cediti*, *gladiti*, *graditi*, *roditi*, *bloditi*, *rediti*, *saditi*, *soditi*, *vaditi*; *častiti*, *gostiti*, *pustiti*; *misлити* → *ukročén*, *posvečen*, *pozlačen*; *bujen*, *cején*, *glajén*, *grajén*, *rojen*, *blojen*, *rejen*, *sajén*, *sojen*, *vajén*; *čaščen*, *goščen*, *puščen*; *mišljen*) ali ne prihaja (*mlatiti*, *motiti*, *potiti*; *broditi*, *voditi* → *mlaten*, *motén*, *potén*; *broden*, *voden*), pri čemer je odsotnost/prisotnost premene določena slovarsko; c) pri korenih na soglasnika *s*, *z* prihaja do premene *s*, *z* : *š*, *ž* (*ponositi*, *prevoziti* → *ponošén*, *prevožen*)¹⁸ in pri korenih na soglasnike *p*, *b*, *m*, *v* prihaja do premene *p*, *b*, *m*, *v* : *plj*, *blj*, *mlj*, *vlj* (*kupiti*, *ljubiti*, *lomiti*, *loviti* → *kupljen*, *ljubljen*, *lomljen*, *lovljen*).

B. Naglas: Jakostni naglasni tipi so: 1. **méřiti méřim (a)** (*báviti se bávím se*, *upářiti upářím*, *pláviti plávím*, *stáviti stávím*, *vésiti vésím*; *jéřditi jéřdím*, *láziti lázím*, *tláčiti tláčím*, *váditi vádím*; *bábiti se bábím se*, *gláđiti gláđím*, *jáviti jávím*, *méřiti méřím*, *misлити mislim*, *péniti péním*, *práviti právím*, *rániti ráním*, *síriti sířím*, *zdráviti zdrávím*); 2. **ločiti/ločiti ločím (b)** (*snubiti/snúbiti snúbím*; *blodíti/blóđiti blóđím*, *ločiti/ločíti ločím*, *mlatíti/mlátiti mlátím*, *motíti/móťiti móťím*; *belíti/béľiti béľím*, *hvalíti/hváľiti hváľím*, *krožíti/króžíti króžím*, *ljubíti/ljubíti ljubím*, *služíti/služíti služím*, *sodíti/sóđiti sóđím*); **prosíti prosím (b)** (*točiti tóčím*; *brođiti bróđím*, *goníti góním*, *lomíti lómím*, *molíti móľím*, *nosíti nósím*, *prosíti prósim*, *vodíti vóđím*, *volíti vóľím*, *vozíti vózím*; *selíti séľím*, *ženíti žením*); 3. **moríti morím (c)** s posebnostjo naglasne premene oblike moškega spola ednine deležnika na *-l*, ki se pojavlja pri sestavljenih glagolih (*budíl*, *gojíl*, *gradíl*, *moríl*, *pustíl*, *sušíl*, *učíl* : *zbúđil*, *vzgójil*, *pregráđil*, *umóřil*, *zapústitil*, *posúšil*, *naučíl*) in pri glagolu *govoriti* : *govóřil* (*budíti budím*, *dobíti dobím*, *drobíti drobím*, *dušíti duším*, *cedíti cedím*, *gojíti gojím*, *gubíti gubím*, *kazíti kazím*, *krotíti krotím*, *-ložíti -ložím*, *moríti morím*, *pojíti pojím*, *sadíti sadím*, *storíti storím*, *topíti topím*, *učíti učím*, *varíti varím*; *blažíti blažím*, *častíti častím*, *-daríti -darím*, *dražíti dražím*, *glušíti gluším*, *gostíti gostím*, *govoríti govorím*, *gradíti gradím*, *grešíti greším*, *kosíti kosím*, *krepíti krepím*, *krivíti krivím*, *plašíti plaším*, *potíti se potím se*, *pustíti pustím*, *rediti redím*, *rodíti rodím*, *sušíti suším*, *-svetíti -svetím*, *varíti varím*, *zlatíti zlatím*).¹⁹

¹⁸ Glagoli tipa *nositi nosim* torej v deležniku na *-n* izkazujejo premeno izglasnega soglasnika korena (*ponositi* : *ponošén*), medtem ko je glagoli tipa *nesti nesem* ne (*prenesti* : *prenesen*).

¹⁹ Tonemski naglas: sln. *méřiti mēřiš*, hr./sr. *mjěřiti mjěřiš / měřiti měřiš*, rus. *мéřитъ мéřишь* < psl. *měřiti *měřišь (A/a); sln. *hvalíti hváľiš*, hr./sr. *hváľiti hváľiš*, rus. *хвалѣть хвалѣшь* < psl. *хвалѣти *хвалѣшьь (F./b); sln. *nosíti nōšiš*, hr./sr. *nōsiti nōšiš*, rus. *носѣть носѣшь* < psl. *nosѣти *nōsѣшьь (F./b); sln. *moríti moriš*, hr./sr. *mōřiti mōřiš*, rus. *морѣть морѣшьь* < psl. *morѣти *morѣшьь (F./c).

méríti	ločiti/ločiti	nosíti	moríti
mérit	ločit	nôsit	morít/morit
mérit	ločit	nôsit	morít
méřil = izmérił	lóčil = izlóčil	nôsil = ponôsil	moríl : umóřil
mériła	ločila	nosíła	moríła
mériło	ločilo	nosíło	moríło
mérjen	lóčen	nóšen	morjèn
mérjena	lóčeno	nóšena	morjèna
mérjeno	lóčeno	nóšeno	morjèno
méřim	lóčim	nósim	morím
mérijo	lóčijo	nóšijo	moríjo/moré
méri	lóči	nôsi	môři
mériťe	lóčíte/ločíte	nosíte	moríte

6 Glagoli na *-a-ti/-ja-ti*

Glagoli z nedoločniškima priponama *-a-*, *-ja-* se glede na sedanjško pripono (*-a-*, *-je-* oz. *-e-* s spremeno izglasnega soglasnika korena, *-e-*, *-je-*) delijo v štiri razrede.

6.1 Glagoli na *-a-ti -a-m*

A. Oblikotvorje: Nedoločniška pripona je *-a-*, sedanjška pripona je *-a-*. Oblikotvornih posebnosti v tej skupini glagolov skorajda ni. Gre za zelo produktivni tip, v katerega se vključuje neologizmi in prevzeto besedje (glagoli na *-irati* kot *meliorirati melioriram*, *sanirati saniram*, *trenirati treniram*; pogovorno *četati četam*, *dejtati dejtam*, *guglati guglam*).

B. Naglas: Jakostni naglasni tipi so: 1. **délati délam (a)** z dvema naglasnima podtipom, in sicer sta to: a) podtip z naglasom na korenu v vseh oblikah, tudi v oblikah deležnika na *-l* z neničto končnico tipa **délala** (*bárvati bárvam*, *délati délam*, *díhati díham*, *glédati glédam* (velelnik *gléj/glèj glèjte*), *kídati kídám*, *kísati kísám*, *kúhati kúham*, *pádati pádam*, *púščati púščám*, *sánjati sánjam*, *sékati sékam*, *šíbati šíbam*, *tárgati tárgám*, *úpati úpám*, *žágati žágám*, *žvížgati žgížgam*); b) podtip z dvojničnim naglasom na nedoločniški priponi v oblikah deležnika na *-l* z neničto končnico tipa **čákala/čakála** in redkeje z dvojničnim naglasom v oblikah velelnika z neničto končnico tipa **čákajte/čakájte** (*čákati čakám*, *létati létám*, *strádati strádam*, *počívati počívám*); ta naglasni tip poznajo tudi ponavljalni sestavljeni glagoli kot *-bádati -bádam*, *-hájati -hájam*, *-nášati -nášám*, *-pájati -pájám*, *-vázati -vázám*; *okopávati okopávám*, *-znávati -znávám*; glagoli z glagolsko pripono *-va-* kot *-čívati -čívám*, *-grévati -grévám*, *-lívati -lívám*, *-mívati -mívám*, *-krívati -krívám*, *-pévati -pévám*, *-pívati -pívám*, *-rívati -rívám*, *-spévati -spévám*, *-živati -živám*; *samévati samévám*, *zahtévati zahtévám*); 2. **měšati/mešáti měšám (b)** (*kópati/kopáti kópám*, *měšati/mešáti měšám*, *pláčati/pláčati pláčám*, *pomágati/pomagáti pomágám*, *stréljati/streljáti stréljam*, *vprašáti/vprašáti vprašála*, *zídati/zidáti zídám*); 3. **igráti igrám (c)** (*garáti garám*, *godarnjáti godarnjám*, *igráti igrám*, *kapljáti kapljám*, *klepetáti klepetám*, *končáti končám*, *măčkáti măčkám*, *pháti phám*, *ropotáti*

*ropotám, šepetáti šepetám, teptáti teptám, trepetáti trepetám, veljáti veljám, vesláti veslám).*²⁰

délati	čákati	měšati/mešáti	igráti
délat	čákat	měšat	igrát
délat	čákat	měšat	igrát
délal	čákal	měšal	igrál
délala	čákala/čakála	mešála	igrála
délalo	čákalo	mešálo	igrálo
délan	čákan	měšan	igrán
délana	čákana	měšana	igrána
délano	čákano	měšano	igráno
délam	čákam	měšam	igrám
délajo	čákajo	měšajo	igrájo
délaj	čákaj	měšaj	igráj
délajte	čákajte/čakájte	měšajte/mešájte	igrájte

6.2 Glagoli na *-a-ti -je-m/-e-m*

A. Oblikotvorje: Nedoločniška pripona je *-a-*, sedanjíški priponi sta *-je-*, *-e-*. Redki glagoli imajo samoglasniško spremeno v korenu tipa $\emptyset : e$ (*srati, stlati : serjem, steljem*). Dopolnjujoča razvstitev sedanjíške osnove je odvisna od izglasnega soglasnika korena: 1. glagoli s korenem na *-n-*, *-r-*, *-l-* imajo sedanjíško pripono *-je-* (*orati, stlati : orjem, steljem*); 2. glagoli s korenem ne na *-n-*, *-r-*, *-l-* imajo soglasniško pripono *-e-* in izkazujejo spremeno izglasnega soglasnika korena: a) *-p-*, *-b-*, *-m-*, *-v-* : *-plj-*, *-blj-*, *-mlj-*, *-vlj-* (*kopati, zobati, jemati, devati : zobljem, kopljem, jemljem, devljem*); b) *-t-*, *-d-* : *-č-*, *-j-* (*metati, glodati : mečem, glojem*); c) *-s-*, *-z-* : *-š-*, *-ž-* (*pisati, kazati : pišem, kažem*); č) *-k-*, *-g-*, *-h-*, *-sk-*, *-sl-* : *-č-*, *-ž-*, *-š-*, *-šč-*, *-šlj-* (*skakati, lagati, jahati, iskati, poslati : skačem, lažem, jašem, iščem, pošljem*); d) *-c-* : *-č-* (*klicati : kličem*). Nekateri glagoli s spremeno izglasnega soglasnika korena imajo dvojnični sedanjik na *-a-m*, ki pa je lahko manj pogosten (*dremati dremljem/dremam, kopati kopljem/kopam, škripati škripljem/škripam, zobati zobljem/zobam*), bolj pogosten (*devati devam/devljem, glodati glodam/glojem, jahati jaham/jašem, jokati jokam/jočem, klepetati klepetam/klepečem, lesketati se lesketam se/leskečem se, plakati plakam/plačem, sukati sukam/sučem*) od sedanjika na *-e-m* ali celo odvisen od sestavljenosti glagola (*jemati jemljem : zajemati zajemam*).

B. Naglas: Jakostni naglasni tipi so: 1. **rézati rěžem (a)**, pri čemer je mogoče ločiti dva podtipa, in sicer podtip z naglasom na korenu v vseh oblikah (*jáhati jášem, plákati pláčem, rézati*

²⁰ Tonemski naglas: sln. *dělati dělaš*, hr./sr. *djělati djělāš / dèlati dèlāš*, rus. *дѣлать дѣлаешь* < psl. **dělāti *dělāješ* (A); sln. *měšati měšáš*, hr./sr. *mijěšati mijěšāš / mēsati mēsāš*, rus. *мѣшать мѣшаешь* < psl. **mēsāti *mēsāješ* (F); sln. *igráti igráš*, hr./sr. *igrati igrāš*, rus. *играть играешь* < psl. **igrāti *igrāješ* (F); sln. *kováti kúješ*, hr./sr. *kovati kúješ*, rus. *ковать куешь* < psl. **kujāti *kujāješ* (F./c).

rěžem) in podtip z dvojnčnim naglasom na nedoločniški priponi v oblikah deležnika na *-l* z neničto končnico tipa **klicála/klicála** (*brísati bríšem, dévati dévljem, drémati drémljem, glódati glójem, klicati klíčem, mázati mážem, súkati súčem*); 2. **kázati/kazáti kážem (b)** (*jókati/jokáti jóčem, kázati/kazáti kážem, písati/pisáti pišem, plésati/plesáti plěšem, skákati/skákáti skáčem, škripáti/škripáti škripljem, vézati/vezáti věžem; zobáti/zóbati zóbljem*); **česáti čěšem (b)** z dvema podtipoma, in sicer podtip z naglasom na širokem sredinskem samoglasniku korena v kratkem nedoločniku, namenilniku in obliki moškega spola ednine deležnika na *-l* (*česáti čěšem, klepáti klépljem, kopáti kópljem, metáti méčem, tesáti téšem*) ter podtip z naglasom na kratkem samoglasniku nedoločniške pripone v kratkem nedoločniku, namenilniku in obliki moškega spola ednine deležnika na *-l* (*iskáti iščem, klepetáti klepěčem, lagáti lážem, lesketáti se leskéčem se, posláti póšljem, sráti sérjem, stláti stěljem*). Poseben naglasni tip imata glagola s širokim sredinskim samoglasnikom v korenu v sedanjiku *oráti órjem/órjem* (*orát, orát, orál orála orálo, orán orána oráno; órjem órjejo / órjem órjejo, órji/órji orjíte*), *jemáti jěmljem* (*jemát, jemát, jemàl jemála jemálo, jemán jemána jemáno; jěmljem jěmljejo, jěmlji jěmljíte*).²¹

rězati	kázati/kazáti	česáti	iskáti
rězat	kázat	česat	iskát
rězat	kázat	česat	iskát
rězal	kázal	česal	iskál
rězala	kázala	česála	iskála
rězalo	kázalo	česálo	iskálo
rězan	kázan	-česán	iskán
rězana	kázana	-česána	iskána
rězano	kázano	-česáno	iskáno
rěžem	kážem	čěšem	iščem
rěžejo	kážejo	čěšejo	iščejo
rěži	káži	čěši	išči
rěžite	kážite/kažite	čěšite	iščite/iščite

Skupini glagolov izkazujeta premeno zložnika v korenu *ov : u* (*kováti kujem*) in *uv : u* (*bljuváti bljujem*) ter imata lastna naglasna tipa **kováti kújem (b)** (*kováti kújem, snováti snújem*), **bljúváti/bljuváti bljújem (b)** (*ruváti rújem in rúvati rúvam; bljúváti/bljuváti bljúvam in bljúváti/bljuváti bljújem, kljúváti/kljuváti kljúvam in kljúváti/kljuváti kljújem, pljúváti/pljuváti pljúvam in pljúváti/pljuváti pljújem, ščúváti ščúvam in ščúváti ščújem*).

21 Tonemski naglas: sln. **rězati rěžeš**, hr./sr. *rězati rěžěš*, rus. *рěзати рěжешь* < psl. *rězati *rěžeš (A/a); sln. **kázati kážěš**, hr./sr. *kázati kážěš*, rus. *казати кажешь* < psl. *kázati *kážeš (F./b); sln. **česáti čěšeš**, hr./sr. *česati čěšěš*, rus. *чесати чешешь* < psl. *česáti *čěšeš (F./b).

kováti	bljúvati/bljuváti
kovàt	bljúvat/bljuvát
kovát	bljúvat/bljuvát
kovál	bljúval/bljuvál
kovála	bljúvala/bljuválá
koválo	bljúvalo/bljuváló
-kován	-bljúvan/bljuván
-kována	-bljúvana/bljuvána
-kováno	-bljúvano/bljuváno
kújem	bljújem
kújejo	bljújejo
kúj	bljúj
kújte	bljújte

6.3 Glagoli na *-a-ti -e-m*

A. Oblikotvorje: Nedoločniška pripona je *-a-*, sedanjíška pripona je *-e-* (*br-a-ti ber-e-m, tk-a-ti tk-e-m*). Glagoli tega razreda z naglasnim tipom *bráti bêrem* izkazujejo samoglasniško premeno v korenu tipa $\emptyset : e$ (*br-a-ti : ber-e-m*) (*brati berem, prati perem, stlati steljem*), $\emptyset : o$ (*zv- : zov-*) (*zv-a-ti zov-e-m*).

B. Naglas: Jakostna naglasna tipa sta: 1. **bráti bêrem (b)** (*bráti bêrem, práti pêrem, zváti zôvem*), pri čemer glagol *gnáti žênem* izkazuje kračino v namenilniku in obliki moškega spola ednine deležnika na *-l* (*gnàt, gnàl*); 2. **tkáti tkèm (c)** (*tkáti tkèm, žgáti žgèm*).²²

bráti	tkáti
bràt	tkàt
brát	tkát
brál	tkál
brála	tkála
brálo	tkálo
brán	-tkán
brána	-tkána
bráno	-tkáno
bêrem	tkèm
bêrejo/beró	tkêjo/tkó
bêri	tki
beríte	tkíte

²² Tonemski naglas: sln. **bráti bêreš**, hr./sr. *bràti bèrēš*, rus. *брати берѣшь* < psl. *bráti *berēš (F-/c); sln. **tkáti tkēš**, hr./sr. *tkàti tkēš/čēš*, rus. *ткать ткѣшь* < psl. *tkáti *tkēš (F-/c).

6.4 Glagoli na *-ja-ti -je-m*

Glagoli z nedoločniško pripono *-ja-* in sedanjiško pripono *-je-* so zelo redki. V to skupino spada le nekaj nesestavljenih glagolov: *sejāti sêjem*, *sijāti sîjem*, *dejāti dêjem/dêm*; *peljāti pëljem*; *dajāti dájem* in *dajāti/dájati dájem*, *majāti májem* in *májati májem*, *smejāti se smêjem se*.²³ Njihove oblikotvorne in naglasne značilnosti so prikazane v preglednici.²⁴

sejāti	peljāti	dajāti	dájati/dajāti
sejât	pëljat	dajât	dájat
seját	pëljat	daját	dájat
sejál	pëljal	dajál	dájal
sejála	peljála	dajála	dájala
sejálo	peljálo	dajálo	dájalo
-seján	pelján	daján	dájan
-sejána	peljana	dajána	dájana
-sejáno	peljáno	dajáno	dájano
sêjem	pëljem	dájem	dájem
sêjejo	pëljejo	dájejo	dájejo
sèj/sêj	pëlji	dajàj	dájaj
sêjte	peljíte	dajájte	dájajte/dajájte

7 Glagoli na *-ov-a-ti/-ev-a-ti -u-je-m*

A. Oblikotvorje: Nedoločniška pripona je *-ov-a-/-ev-a-*, pri čemer se morfemska različica *-ov-a-* pojavlja v položaju ne za soglasniki *c, j, č, ž, š* (*kupovati, oskrbovati, sramovati se, udejestvovati se, pestovati, dedovati, stanovati, žalovati, mirovati, glasovati, obvezovati, rokovati se, potegovati, strahovati*) in morfemska različica *-ev-a-* v položaju za soglasniki *c, j, č, ž, š* (*sklicevati*,²⁵ *bojevati se, varčevati, zadrževati, pospeševati*), sedanjiška pripona je *-u-je-*.

B. Naglas: Jakostna naglasna tipa sta: 1. *dédovati dédujem (a)*, pri čemer samo ta naglasni tip poznajo le redki glagoli (*péstovati péstujem*), pri večini glagolov pa je ta naglasni tip le manj pogostna dvojnica (*besedovati besedújem / besédovati besédujem, dedovati dedújem / dédovati dédujem, kmetovati kmetújem / kmétovati kmétujem, koledovati koledújem / kolédovati kolédujem, moledovati moledújem / molédovati molédujem, napredovati napredújem / naprédovati naprédujem, obedovati obedújem / obédovati obédujem, pametovati pametújem / pámetovati pámetujem, svetovati svetújem / svétovati svétujem, škodovati škodújem / škódotovati škódujem, verovati verújem / vérovati vérujem*); 2. *darovati darújem (b)* (*bojevati se*

23 Manj pogostne oblikotvorne dvojnice so *peljāti peljám, mājati májam, smejāti se smejím se*.

24 Tonemski naglas: sln. *sejāti sêješ*, hr./sr. *sijati sîjēš / sējati sējēš*, rus. *сeяшь cеeшь* < psl. **sējati *sěješ* (A/a); sln. *peljāti pëlješ* < psl. **pelāti *pěleš* (F/b); sln. *dajāti dájēš*, star. *dajāti dajēš* < psl. **dajāti *dajēš* (F/c).

25 V govorjeni slovenščini se v položaju za *c* pojavlja morfemska različica *-ov-a-* (pogovorno knjižno *brucovati, brucovanje* za zborna knjižno *brucevati, brucevanje*).

bojújem se, darováti darújem, glasováti glasújem, godováti godújem, imenováti imenújem, kresováti kresújem, kupováti kupújem, mirováti mirújem, obvezováti obvezújem, oskrbováti oskrbújem, pospeváti pospešújem, potegováti potegújem, rokováti se rokújem se, skliceváti sklicújem, sramováti se sramújem se, stanováti stanújem, strahováti strahújem, udejstvováti se udejstvújem se, varčeváti varčújem, zadrževáti zadržújem, žalováti žalújem; sestavljeni drugotni ponavljalni glagoli, tvorjeni od dovršnikov na *-a-ti -je-m/-e-m*: *-pisováti -pisújem, -plesováti -plesújem, -kazováti -kazújem*). Iz podanega je torej razvidno, da je naglasni tip *darováti darújem* najbolj razširjen naglasni tip glagolov te vrste v slovenskem knjižnem jeziku, medtem ko je naglasni tip *dédovati dédujem* v veliki večini primerov le dvojničen.²⁶

dédovati	darováti
dédovat	darovāt
dédovat	darovāt
dédoval	darovāl
dédovala	darovála
dédovalo	daroválo
-dédovan	darován
-dédovana	darována
-dédovano	darováno
dédujem	darújem
dédujejo	darújejo
déduj	darúj
dédujte	darújte

8 Brezpriponski glagoli

A. Oblikotvorje: V sedanjiku se pojavlja ničta sedanjiška pripona, kar pomeni, da ima nesestavljena osebna glagolska oblika navadno glasovno izražena samo dva morfema, in sicer koren in končnico (*sə-ə-m, da-ə-m, je-ə-m, ve-ə-m, gre-ə-m*). V sedanjiku imajo v drugi in tretji osebi dvojine ter v drugi osebi množine morfemske različice končnic: brezpriponsko *-sta, -sta, -ste* (*sta ste, dasta daste, jesta jeste, vesta veste, gresta greste*) : priponsko *-ta, -ta, -te*. V nedoločniku so brezpriponski *bi-ə-ti, da-ə-ti, jes-ə-ti, i-ə-ti*, glagol *vedeti* je priponski (*ved-e-ti*).

B. Naglas: Naglasne značilnosti posamezne glagolske oblike so razvidne iz preglednice, zaradi naglasnih posebnosti je namreč naglasni tip posameznega glagola težko določljiv.²⁷

26 Tonemski naglas: sln. *dédovati déduješ*, hr./sr. *vjèrovati vjèruješ / vèrovati vèruješ*, rus. *вèровать вèррешь* < psl. **dédovati *déduješb, *uèrovati *uèruješb* (A); sln. *darováti darúješ*, hr./sr. *darovati dárurjēš*, rus. *даровать даррешь* < psl. **darováti *darúješb* (F).

27 Tonemski naglas: sln. *bíti*, hr./sr. *bīti*, rus. *б́ить* < psl. **býti*, sln. *səm* < **səm* < **smǫ* ≤ psl. **iesmǫ*; sln. *dāti*, hr./sr. *dāti*, rus. *д́ать* < psl. **dāti*, sln. *dām*, hr./sr. *dām*, rus. *д́ам* < psl. **dāmǫ*; sln. *jěsti*, hr./sr. *jěsti*, rus. *ѣ́сть* < psl. **ěsti*, sln. *jém*, rus. *ѣ́м* < psl. **émǫ*; sln. *védeti* < psl. **uéděti*, sln. *vém* < psl. **uémǫ*; sln. *iměti*, rus. *имѣ́ть* < psl. **iměti*, sln. *imām*, hr./sr. *imām* < psl. **imamǫ*.

bíti	dáti	jésti	védeti
bìt	dàt	jèst/jést	védet
–	dát	jést	–
bíl bilà biló/bilò	dál dála dáló	jédəl jédla jédlo	védel védela védelo
səm ²⁸ sì jè	dám dáš dá	jém jěš jé	vém véš vé
svà stà stà	dáva dásta dásta	jéva jésta jésta	véva vésta vésta
smò stè sò	dámo dáste dájó/dadó/dadé	jémo jéste jêjo/jedó	vémo véste vêjo/vedó
bódi bódite/bodíte	dáj dájte	jèj/jèj jèjte	védi védite

Glagol *imeti imam*, ki sicer ni brezpriponski, saj ima tako nedoločniško (*im-e-ti*) kot sedanjiško pripono (*im-a-m*), v sedanjiku dvojnično izkazuje končnice brezpriponske spregatve (*imata imate / imasta imaste*). Sestavljenke glagola *iti grem (oditi, najti)* imajo v sedanjiku priponsko spregatev.

iméti	íti	odíti	nájti
imèt/imét	ít/it	odít/odit	nàjt
–	–	–	–
imèl/imél iméla imélo	šəl šlà šlò/šlò	odšəl odšlà odšlò/odšlò	nášəl nášla nášlo
imám ²⁹ imáš imá	grém/grèm ³⁰ grěš/grěš gré/grè	odídem odídeš odíde	nájdem nájdeš nájde
imáva imáta/imásta imáta/imásta	gréva/grèva grèsta/grèsta grèsta/grèsta	odídeva odídeta odídeta	nájdeva nájdeta nájdeta

28 Nikalne oblike sedanjika so *nisəm nìsi ...*. Prihodnjik se v sodobnem knjižnem jeziku sprega po brezpriponski spregatvi (naglašene oblike se glasijo *bóm bóš bó, bóva bósta bósta, bómo bóste bódo/bójo*), v starejšem knjižnem jeziku se je spregal po priponski spregatvi (*bódem bódeš ...*, 3mn *bódo*).

29 Nikalne oblike sedanjika so *nimam nimaš ...*

30 V sodobni knjižni slovenščini ima glagol *iti grem* še naglas tipa star. *grém grěš grè, grèva grèstà grèstà, grèmò grèstè grèjò*. V starejšem knjižnem jeziku se je v sedanjiku spregal po priponski spregatvi (*grédem grédeš ...*, 3mn *grédó*).

imámo	grémo/grêmo	odídemo	nájdemo
imáte/imáste	gréste/grêste	odídete	nájdete
imájo	gredó/gredò/grêjo	odídejo	nájdejo
imèj/imêj	pójdi	odídi	nájdi
imêjte	pójdite/pojdíte	odídite	nájдите

Krajšave

C = soglasnik; dv = dvojina; ed = ednina; hr./sr. = hrvaški/srbski, hrvaščina/srbsščina; mn = množina; psl. praslovenski, praslovanščina; rus. = ruski, ruščina; sln. = slovenski, slovenščina; 1/2/3 = prva/druga/tretja oseba; V = samoglasnik.

Literatura

- BABIČ, Vanda, 2003: *Učbenik stare cerkvene slovanščine*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani: Oddelek za slavistiko, Oddelek za slovenistiko.
- BAJEC, Anton, KOLARIČ, Rudolf, RUPEL, Mirko, 1956 (1968): *Slovenska slovnica*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- BARIČ, Eugenija, LONČARIČ, Mijo, MALIČ, Dragica, PAVEŠIČ, Slavko, PETI, Mirko, ZEČEVIČ, Vesna, ZNIKA, Marija, ²1997: *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- DOLGAN, Milan, 1998: *Pravilni in nepravilni glagoli v slovenščini: besednjak in učnojezikovna razprava*. Ljubljana: samozaložba.
- ДЫБО, Владимир Антонович, 1981: *Славянская акцентология*. Москва: Академия наук СССР: Институт славяноведения и балканистики.
- ДЫБО, Владимир Антонович, 2000: *Морфологизованные парадигматические акцентные системы*. Москва: Российская академия наук: Институт славяноведения.
- LEČIČ, Rada, 2004 (2005): *Slovenski glagol: oblikoslovni priručnik in slovar slovenskih glagolov / Slovene verb: a morphological manual and dictionary of Slovene verbs*. Ljubljana: Založba ZRC. Prevodi v druge tuje jezike: *Das slowenische Verb: morphologisches Hand- und Wörterbuch der slowenischen Verben* (Ljubljana, 2006), *Il verbo sloveno: manuale morfologico e dizionario dei verbi sloveni* (Ljubljana, 2006), *El verbo esloveno: manual morfológico y diccionario de los verbos eslovenos* (Ljubljana, 2009, 2010).
- LEHFELDT, Werner, ³2009 (¹1993): *Einführung in die morphologische Konzeption der slavischen Akzentologie*. München: Verlag Otto Sagner.
- NAHTIGAL, Rajko, ²1952 (¹1938): *Slovenski jeziki*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- NAHTIGAL, Rajko, 1949: *Uvod v slovansko filologijo*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- RAMOVŠ, Fran, 1952: *Morfologija slovenskega jezika*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Slovenski pravopis*, 2001. Ljubljana: Slovenska akademinja znanosti in umetnosti: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika I*, 1970. Ljubljana: Slovenska akademinja znanosti in umetnosti: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.
- STANG, Christian S., 1957: *Slavonic Accentuation*. Oslo: Norske Videnskaps-Akademi i Oslo.
- ŠEKLI, Matej, 2005: Tonemski naglasni tipi glagola v (knjižni) slovenščini. *Jezikoslovni zapiski* 11/2. Ljubljana. 31–62.
- TOMŠIČ, France, 1943: *Starocerkvenoslovenska slovnica in čitanka za višje razrede srednjih šol*. Ljubljana: Pokrajinska šolska založba.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- TOPORIŠIČ, Jože, ⁴2000 (¹1976): *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- VALJAVEC, Matija, 1878–1895: *Prinos k naglasu u (novo)slovenskom jeziku*. Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, knjige XLIII, XLV–XLVIII, LVI, LVII, LX, LXIII, LXV, LXVII, LXVIII, LXXI, LXXIII, LXXIV, LXVI, LXVII, XCIII, XCIV, CII, CV, CXI, CXVIII, CXIX, CXXI. Zagreb: Dionička tiskara.
- VALJAVEC, Matija, 1897: *Glavne točke v naglasu križevne slovenštine*. Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, knjiga CXXXII. Zagreb.
- ŽAGAR, France, ¹⁰2009 (¹1985): *Slovenska slovnica in jezikovna vadnica*. Maribor: Obzorja.